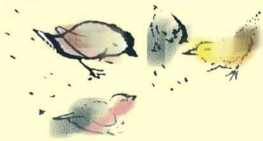

กิเลสปรุงจลา ปัญญาเฉลย

พุทธทาสภิกขุ

พิมพ์สี่สี
ถึงเล่ม

คำบูชาครูโดย ว.วชิรเมธี

คำตอบทรงคุณค่าของพระนักปราชญ์
เฉลยปัญหา เต็มเต็มปัญญา ทำให้เข้าใจโลก เข้าใจชีวิต

ป ร า ณ
ก า ร อ่ า น คี อ ล ม ห า ย ใจ

เจียรไนชีวิต ลำดับที่ ๑

กิเลสปรุงजा ปัญญาเฉลย

พิมพ์ครั้งแรก กันยายน ๒๕๕๔

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

พุทธทาสภิกขุ.

กิเลสปรุงजा ปัญญาเฉลย.-- กรุงเทพฯ : ปราน, ๒๕๕๔. ๑๓๒ หน้า.

๑. พระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อม อินทปัญโญ). ๒๕๔๙-๒๕๓๖ I. ชื่อเรื่อง.

๒๕๔๔.๓๐๓๒๒

ISBN 978-616-7539-08-9

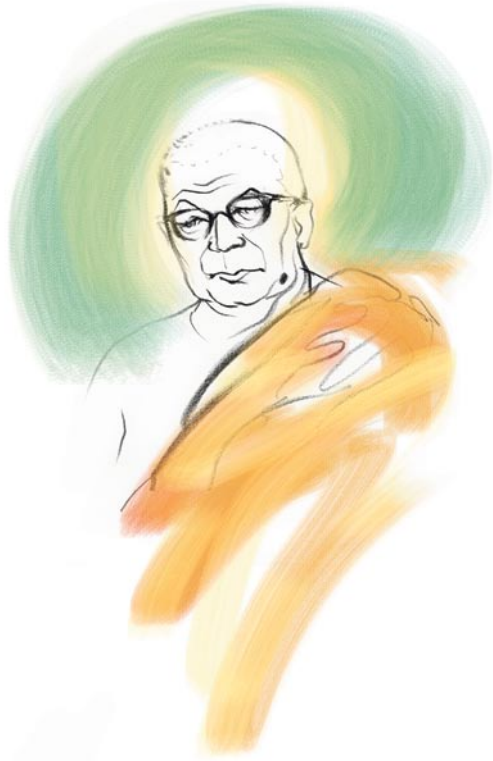
จัดพิมพ์โดย

สำนักพิมพ์ปราน

๔๕/๘ ซอยแก้วอินทร์ ถนนกาญจนาภิเษก ตำบลเสาธงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๔๐

โทรศัพท์ ๐-๒๑๑๕๕-๐๕๘๑ โทรสาร ๐-๒๑๑๕๕-๐๕๘๒ www.pranbooks.com

เจ้าของ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา บริษัท ปราน พับลิชซิ่ง จำกัด ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร ชินวัฒน์ ชนะหมอก กรรมการผู้จัดการ
สำนักพิมพ์ เรืองฤทธิ์ ธิชาญ ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย พันคำวงศ์ อภิเชก ปิตโน บรรณาธิการบริหาร เทวัญกานต์ มุ่งปิ่นกลาง
บรรณาธิการฝ่ายใน วุฒิรัตน์ ศิริเมือง บรรณาธิการฝ่ายนอก วิรุวรรณ พัฒนวิรัชตอดุล ฝ่ายประสานงานสำนักพิมพ์ อภารณ
พัฒนรัชตอดุล เลขานุการกองบรรณาธิการ เขียวลักษณ์ ลูกอินทร์ พิสูจน์อักษร วริโรจน์ คำสุข, วัชริศ ศรีแสงแก้ว คอมพิวเตอร์
อโนชา พุฒน้อย ฝ่ายศิลปกรรม แดนชัย วรรณศิริมงคล, รุ่งมา จิตจราด ภาพประกอบ เบลิมชาติ เจริญดีเยี่ยม สำนักงาน
บริษัท ปราน พับลิชซิ่ง จำกัด ๔๕/๘ ซอยแก้วอินทร์ ถนนกาญจนาภิเษก ตำบลเสาธงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
๑๑๑๔๐ โทรศัพท์ ๐-๒๑๑๕๕-๐๕๘๑ โทรสาร ๐-๒๑๑๕๕-๐๕๘๒ E-mail: Pranbook@hotmail.com

---

กิเลสปุจฉา ปิณฑาเจลย

พุทธทาสภิกขุ

คำนำสำนักพิมพ์

ในจำนวนผู้รู้ทางด้านธรรมะ กล่าวได้ว่าท่านอาจารย์พุทธทาส คือ ผู้รู้ที่แท้จริงท่านหนึ่ง หากใครได้ศึกษาประวัติชีวิตของท่านก็จะเห็นว่า ท่านได้ศึกษา และทดลองปฏิบัติอย่างถึงที่สุด ยอมแม้ถึงขั้นเอาชีวิตเข้าแลก ขอเพียงให้ได้รู้คำตอบที่ท่านสงสัย

ท่านเคยเล่าไว้ว่า หากผลตอบแทนเพียงหนึ่งตัว ท่านก็จะยอม นั่งให้ขุ่นกตทั้งคืน เพื่อเป็นการลงโทษตัวเอง จะได้จำไว้ไม่ทำผิดอีก

คุณหมอบัญชา พงษ์พานิช เคยให้สัมภาษณ์ไว้ในนิตยสาร **ศ ตท** ฉบับเดือนมกราคม ๒๕๕๔ หน้า ๕๑ ว่า หลวงพ่อพุทธทาส ท่านป่วยหนัก มีน้ำท่วมปอด ซึ่งอาการนี้เป็นผลมาจากหัวใจท่านอ่อนแรงกำลังจะหยุด ส่งผลให้อวัยวะอื่นๆ ไม่ได้รับออกซิเจนเพียงพอ ปอดได้รับผลกระทบรุนแรงมากที่สุด เพราะหัวใจไม่ได้ดูดน้ำกลับออกมา ทำให้น้ำคั่งอยู่ในปอด สมอาก็เริ่มขาดออกซิเจน ซึ่งผู้ป่วยรายใดที่เป็นเช่นนี้จะต้องกระวนกระวาย กระสับกระส่ายมาก แต่สำหรับหลวงพ่อพุทธทาสแล้วท่านกลับนั่งสงบมาก นิ่ง และตอบคำถามต่างๆ ได้ด้วย

คุณหมอรีบช่วยเหลือด้วยการขับน้ำออก ดูดน้ำออกจากปัสสาวะอย่างรวดเร็ว และให้ยาช่วยการทำงานของหัวใจจนท่านเริ่มดีขึ้น หายใจดีขึ้น

เมื่อถามหลวงพ่อบุทธทาสว่า ทำไมท่านถึงปล่อยให้มืออากรถึงขนาดนี้ เพราะคนทั่วไปก่อนที่จะถึงขั้นนี้ จะต้องเริ่มมืออากรนำมาก่อนสองสามวัน ทำไมท่านถึงเพิ่งมาบอก คำตอบของท่านอาจารย์พุทธทาสก็คือ ...ก็อยากจะรู้ว่ามันเป็นยังไง ภาวะใกล้ตายมันเป็นยังไง ...ถ้าตายก็ให้มันตายไป ถ้าไม่ตายก็ได้รู้...วันหลังจะได้สอนคนอื่นเขาได้ หรือจะได้เตรียมตัวถูกในวันที่จะตาย

มีคนสักกี่คนที่สามารถทดลองพิสูจน์เช่นนี้ได้

หนังสือ “กิเลสบุจฉา ปัญญาเฉลย” เกิดขึ้นจากการตั้งคำถามในหนึ่งชีวิตของเราว่า หากเราได้พบหลวงพ่อบุทธทาสอีกครั้ง เราจะถามท่านว่าอะไรบ้าง จากนั้นก็ค้นธรรมะบรรยายของท่านที่ปรากฏอยู่ในที่ต่างๆ เป็นคำตอบ ซึ่งแม้จะผ่านกาลเวลามาพอสมควรแล้ว แต่กลับใช้ได้ดี และตรงใจเราเป็นที่สุด

คำว่า *กิเลสบุจฉา* หมายถึง พวกเราที่ยังมีความโลภ ความโกรธ ความหลง วนเวียนอยู่ในชีวิตประจำวัน สนใจใคร่จะรู้คำตอบ ส่วน *ปัญญาเฉลย* นั้น ทุกท่านก็คงจะทราบอยู่แล้วว่า คำว่า *ปัญญา* ในที่นี้ก็หมายถึงหลวงพ่อบุทธทาสซึ่งพร้อมด้วยคุณสมบัติที่เรายกย่องเชิดชูว่าท่านเป็นผู้ทรงปัญญา ได้ตอบคำถามของพวกเราอีกทอดหนึ่ง

คำตอบเหล่านี้ใช่เพียงจะทำให้เราได้ความรู้เท่านั้น แต่กลับช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่ยุ่งเหยิงในชีวิตของเราได้อีกด้วย

บรรณาธิการบริหาร

เขียนถึงคุณ

พุทธทาสนามท่านเพียง	ภุณา
แต่จิตว่างดั่งอา-	กาศกว้าง
ศตวรรษหนึ่งจึงปรา-	กฏเกิด
คารวะพระผู้สร้าง	สวัสดีไว้วงศ์สยาม

คารวะพระผู้ผ่านกาลเวลา
พระผู้เปิดดวงตาสว่างไสว
พระผู้จุดประทีปธรรมปักชำไว้
พระผู้ใช้วิชาเป็นอาวุธ
คารวะสมณะแก้วผู้แผ้วผ่อง
พระผู้ถ่องโลกธรรมจำวิสุทธิ์
พระผู้เปรี๊ยะปรีชาศาสตร์พรพุทธ
พระผู้เป็นมุนษย์หนึ่งมถึ

คารวะพระผู้เสกซึ่งสวนโมกข์
ผู้เป็นโชคเป็นศักดิ์เป็นราศี
เป็นนักคิดเป็นนักเขียนเป็นกวี
เป็นเมธีแห่งธรรมพระสัมมา
คารวะครูต้นคนสำคัญ
ผู้แบ่งปันธรรมวิโมกข์โลกศึกษา
พระล่วงแล้วไม่ล้าลับกับเวลา
ยังตรูตราด้วยตัวตนแห่งผลงาน

วชิรเมธี

๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๔

ภาวนาธรรมออกซฟอร์ด เมืองออกซฟอร์ด

ประเทศสหราชอาณาจักร

เรื่อง ขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือ

เรียน คุณเมตตา พาณิช

สิ่งที่ส่งมาด้วย

๑. อาร์ตเวิร์ก “ถามชีวิตกับท่านพุทธทาส ตอน ใช้ชีวิตอย่างไร” ^๑
๒. ต้นฉบับ “ถามชีวิตกับท่านพุทธทาส ตอน เข้าใจถูกต้องหรือยัง” ^๒

หนังสือธรรมะเป็นหนังสือที่ช่วยจรรโลงใจให้ผู้่านคิดดี พูดดี ทำดี ช่วยให้สังคมพัฒนาไปในทางที่ถูกต้อง ช่วยเยียวยารักษาสังคมที่กำลังเจ็บป่วยจากวัฒนธรรมบริโภคนิยม หากใครได้อ่านหนังสือธรรมะที่ดีแล้ว ก็สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้

สำนักพิมพ์ปราน เป็นสำนักพิมพ์ในเครือของบริษัท ปราน พับลิชชิ่ง จำกัด พิมพ์หนังสือแนวธรรมะ จิตวิทยา และหนังสือที่เน้นจรรโลงใจให้สังคมสงบสุข มีแต่ความดีงาม ตัวอย่างหนังสือที่สำนักพิมพ์จัดพิมพ์ เช่น ผลงานของท่าน ว.วชิรเมธี เรื่อง *มองลึก นึกไกล ใจกว้าง, ความทุกข์มาโปรด ความสุขโพรยปราย, คิดถูก ไปรุ่งใสใจสูง, คนคลใจ, ลายแทงแห่งความสุข, หนึ่งคนตาย ล้านคนตื่น เป็นต้น*

ผมในนามตัวแทนของบริษัท ปราน พับลิชชิ่ง จำกัด เห็นว่า ควรจะสนับสนุนให้มีการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะหลากหลายมากขึ้น ในรูปแบบที่น่าสนใจสำหรับคนทั่วไป เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนอย่างทั่วถึง ดังนั้นจึงมีความประสงค์จะขอนำผลงานหนังสือของหลวงพ่พุทธทาสไปดำเนินการจัดพิมพ์ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

๑. *ถามชีวิตจากท่านพุทธทาส ตอน ใช้ชีวิตอย่างไร* ^๑

หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมคำบรรยายของท่านพุทธทาสเกี่ยวกับเรื่องชีวิต ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงจุดสิ้นสุด แล้วนำเสนอในรูปแบบของคำถาม คำตอบ โดยได้แบ่งประเด็นออกเป็นการเกิด การดำรงอยู่ ครอบครัว ความสุข ความทุกข์ ความเจ็บไข้ ความตาย การปฏิบัติธรรม และนิพพาน ซึ่งคำตอบเหล่านี้ทำให้เราเข้าใจชีวิต และรู้ว่าชีวิตจะดำเนินไปอย่างไรจึงจะคุ้มค่าที่สุด

^๑ และ ^๓ ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น “กิลสัจฉา ปัญญาเฉลย”

^๒ และ ^๔ ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น “พลิกกะลาคว่ำให้หงาย”

หนังสือเล่มนี้สำนักพิมพ์ได้จัดทำอาร์ตเวิร์กไปบ้างแล้ว ดังตัวอย่างอาร์ตเวิร์ก
ที่แนบมานี้

๒. *ถามชีวิตจากท่านพุทธทาส ตอน เข้าใจถูกต้องหรือยัง* ^๔

หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมคำบรรยายของท่านพุทธทาสเกี่ยวกับเรื่องความเชื่อ
ความจริง ความรู้ แล้วนำเสนอในรูปแบบของคำถาม คำตอบโดยได้แบ่งประเด็น
ออกเป็น การศึกษา กามารมณ์ การงาน การเงิน ดี ชั่ว กรรม นรก สวรรค์ บุญ บาป
ผี วิญญาณ ความเชื่อ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งคำตอบต่างๆ เหล่านี้ทำให้เราเข้าใจโลก
และช่วยให้แยกแยะได้ว่า สิ่งใดคือความดี ความจริง หรือสิ่งใดเป็นแค่สิ่งหลอกลวง

หนังสือเล่มนี้ อยู่ระหว่างการตรวจเนื้อหา เพื่อนำไปจัดอาร์ตเวิร์ก ดังนั้น
จึงส่งเป็นไฟล์ต้นฉบับมาให้ดูดังที่แนบมานี้

จุดประสงค์ของการจัดพิมพ์

๑. เพื่อให้หนังสือธรรมะที่ดีได้กระจายไปสู่สังคมในวงกว้าง ในรูปแบบใหม่ๆ
ตอบโจทย์กับปัญหาของสังคมในปัจจุบัน

๒. เพื่อจัดรูปเล่มหนังสือให้สวยงามน่าอ่าน ให้เข้าถึงผู้อ่านทุกเพศทุกวัย

ดังนั้นผมจึงกราบเรียนมาเพื่อขออนุญาตนำผลงานของท่านอาจารย์พุทธทาส-
ภิกขุไปจัดพิมพ์จำหน่าย โดยจะมอบหนังสือจำนวนหนึ่ง หรือตามที่ธรรมทานมูลนิธิ
แจ้งความประสงค์มามอบให้กับธรรมทานมูลนิธิ เพื่อกระจายหรือส่งต่อให้กับผู้อ่าน
ที่สนใจต่อไป

กราบเรียนมาด้วยความเคารพอย่างสูง

อนุญาตให้จัดพิมพ์
นายเมตตา พานิช
กองทัว่าคณะธรรมทาน

Lygia Singson

(เทวัญกานต์ มุ่งปั้นกลาง)

บรรณาธิการบริหารสำนักพิมพ์ปราง

สารบัญ

การเกิด

๓

การดำรงอยู่

๑๘

ครอบครัว

๔๙

ความสุข

๕๘

ความทุกข์

๘๓

ความเจ็บไข้

๑๑๒

ความตาย

๑๒๗

การปฏิบัติธรรม

๑๓๖

นิพพาน

๑๖๗

“

ศีล คือ การบังคับตัวเองทางด้านกายและวาจาโดยเด็ดขาด
โดยไม่มีช่องทางที่จะตามใจภูตผีปีศาจเหลืออยู่อีกเลย

สมาธิ คือ การบังคับตัวเองในด้านจิตใจโดยเด็ดขาด
โดยไม่มีช่องทางที่จะตามใจกิเลส หรือเปิดโอกาสให้กิเลสอีกเหมือนกัน

ส่วน **ปัญญา** นั้น คือการทำลายรากเหง้าของกิเลส
อันเป็นเหตุให้ตามใจตัวเองเสียโดยสิ้นเชิง
ไม่มีอะไรเหลืออยู่สำหรับจะงอกงายเป็นการตามใจตัวเองได้อีกต่อไป

”

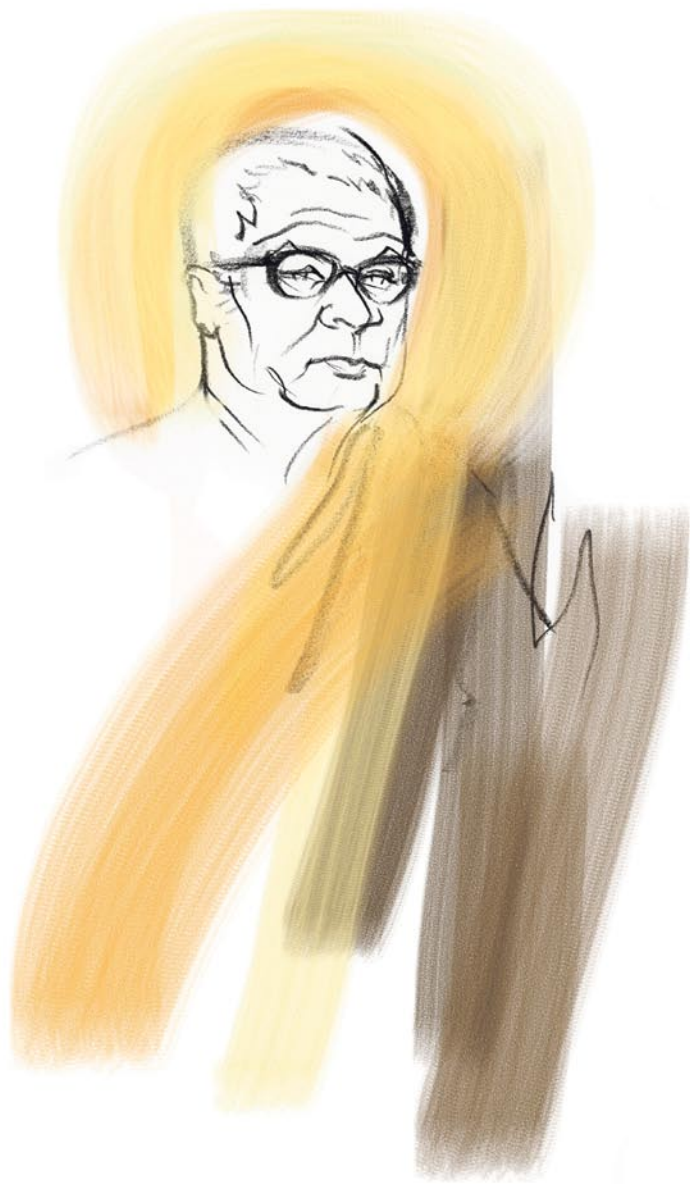

กิเลสปรุงจา ปัญญาเฉลย

พุทธทาสภิกขุ

ป ร ส เ ป็ ด

ก า ร เ กิ ด

ความเอ๋ย ความเกิด

จงดูเกิด ยากเข็ญ เป็นไหนไหน
เจ็บปวดทั้ง แม่ลูก เหมือนถูกไฟ
เพื่ออะไร กันแน่ ลองแก้มา

เกิดเพื่อกิน เพื่อเล่น หรือเพื่อหลับ
หรือเพื่อรับ มรดก ภาระมั่งหนา
หรือเกิดเพียง เพื่อเติบโต เช่นโคลา
ส่วนต้วว่า เกิดเพื่อก่อ บ่อนุญเอ๋ย

สิริवास

ใครทำให้เราเกิดมา และเกิดมาเพื่ออะไร

ฟูดูอย่างกำปั้นทุบดินก่อน ไม่มีทางผิดว่าพระธรรมสร้างเรามา เพื่อให้เรามีธรรม คุณจะฟังออก ชอบหรือไม่ชอบก็ตาม พระธรรมนี้สร้างเรามาเพื่อให้เรามีธรรม สร้างมนุษย์มาเพื่อให้เรามีธรรม เมื่อมีธรรมแล้วก็จะได้แตกต่างจากสัตว์ ฉะนั้น เขาจึงมีคำพูดมาแต่โบราณดึกดำบรรพ์ว่า **“ธรรมะนี้เพื่อความผิดพลาดแตกต่างจากสัตว์”**

ถ้าห้องคาถานี้ไว้บ้างก็จะดีว่า **“อาหารนิททา ทยเมถุนญจ”** การแสวงหาความสุขจากการกินอาหารก็ดี การแสวงหาความสุขจากเมถุนธรรมก็ดี และการรู้จักชี้ขาดต่ออันตราย รู้จักหนีภัยก็ดี **“สามถุญเมตปสุถิ นรานัน”** ๔ อย่างนี้มีเสมอกันระหว่างคนกับสัตว์

“ธมฺโม ทิ เตลฺลํ อธิโก วิเสโส” ธรรมะเท่านั้นที่จะทำความผิดพลาดแตกต่างระหว่างคนกับสัตว์ **“ธมฺเมน ทินา ปสุถิ สมานา”** เมื่อเอาธรรมะออกไปเสียแล้ว คนก็เท่ากันกับสัตว์ มีใจความว่า ธรรมะนี้ทำให้คนต่างจากสัตว์ ธรรมะสร้างคนขึ้นมาผิดจากสัตว์ก็เพราะว่า ต้องการให้คนมีธรรมะอย่างคนอย่างมนุษย์

เดี๋ยวนี้ เราก็เรียกตัวเองว่าเป็นคน หรือเป็นมนุษย์ มันก็ต้องมีธรรมะ ถ้าใครไม่มีธรรมะก็ไม่ต่างอะไรจากสัตว์ คำว่า “ธรรมะ” ในที่นี้ก็หมายถึง ธรรมะสำหรับคน ธรรมะเพื่อมนุษย์ เพื่อคน ก็คือ รู้ว่าเกิดมาทำไม แล้วก็ทำไปให้ถึงที่สุด

จากพระธรรมเทศนาอบรมพระนิสิตฯ บวชภาคฤดูร้อน

เมื่อวันที่ ๒๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๓

การเวียนว่าย ตายเกิด มีจริงหรือ

สำหรับเรื่องนี้เรายังเข้าใจผิด เรื่องการเกิด การตาย ผู้เกิด ผู้ตาย แต่ถ้าบุคคลนั้นรู้เรื่องนิพพานแม้โดยทางหลักวิชาแล้ว เรื่องนี้ไม่เป็นปัญหา

ชีวิตของมนุษย์ประกอบขึ้นด้วยธาตุ ๖ ธาตุด้วยกัน มารวมกันเข้าพอดีก็เป็นชีวิต ธาตุเหล่านั้นคือ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ วิญญาณธาตุ และอากาศธาตุ ธาตุเหล่านี้กำลังเลื่อนไหลไป หรือเกิด ๆ ดับ ๆ ตลอดเวลา ซึ่งจะหาสิ่งที่เป็น “ตัวเรา” “ของเรา” ไม่พบเลย

เกี่ยวกับเรื่องธาตุต่างๆ ตรงกับธาตุในวิทยาศาสตร์ แต่เรียกชื่อผิดกันไป เช่น คำว่า *ธาตุดิน* หมายถึงคุณสมบัติแห่งความเป็นของแข็ง, คำว่า *ธาตุน้ำ* หมายถึงสิ่งซึ่งเป็นคุณสมบัติของการไหล *ธาตุลม* หมายถึงคุณสมบัติของสิ่งซึ่งเป็นการระเหยลอยตัว, *ธาตุไฟ* หมายถึงอุณหภูมิในหลักวิทยาศาสตร์ ธาตุทั้งสิ้นนี้ตามศัพท์เรียกว่ารูปธาตุ

ส่วน *วิญญาณธาตุนั้น* แปลว่าธาตุที่สามารถรับรู้อารมณ์ภายนอก ที่เป็นรูปธาตุทั้งหลายเหล่านั้น และตัวมันเอง จัดเป็นนามธาตุ ซึ่งในวิทยาศาสตร์ไม่มี และเช่นเดียวกัน อากาศธาตุ

ในที่นี้หมายถึงที่ว่างไม่มีอะไรเลย ซึ่งเราก็เรียกว่าที่ว่างนั้นเมื่ออยู่ คือ
ที่ๆซึ่งร่างกายเราแทนที่อยู่เดี๋ยวนี้ เราก็หนีไปอีกธาตุหนึ่ง ในทาง
วิทยาศาสตร์เรียกสุญญากาศ vacuum ไม่เรียกว่าเป็นธาตุตาม
ความหมายทางวัตถุ

ตอบปัญหาแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลุ่มศึกษาศาสตร์และประเพณี ส.จ.ม.

ณ วัดบhumคองคา ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๐๓

หากอดีตชาติการเวียนว่ายตายเกิดไม่มีจริง ทำไมยังพบอยู่ในคำสอนของพระพุทธองค์

คำสอนของพระพุทธเจ้าที่กล่าวถึงอดีตชาตินั้นก็มียุ่บ้าง แต่มีได้มากมายเหมือนคัมภีร์ชาดก หรือคัมภีร์อรรถกถา ที่ตกแต่งร้อยกรองกันขึ้นในภายหลัง คืออดีตชาติโดยทางเนื้อหนัง ที่ตายเข้าโลงแล้วจึงเกิดอีก แล้วมีเรื่องอื่นอีกนั้น มันก็เป็นเรื่องที่เขากล่าวกันอยู่ก่อนพระพุทธเจ้า นอกคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าก็มี ในคัมภีร์อุปัชฌายของพวกพราหมณ์ก็กล่าวอย่างนี้ พุทธบริษัทอย่าไปตู ไปผูกขาดมาเป็นของตนหรือเป็นของพระพุทธเจ้าเลย มันควรจะเข้ารูปเดิมที่ว่า ถ้าต้องการที่จะเกิดดีก็ทำให้ดี ทำอย่างนั้นๆ ทำให้ดีจะได้เกิดดี เท่านั้นพอ นี้เรียกว่าเตรียมชาตินี้ไว้สำหรับการเกิดดี แต่คำว่า“ชาติ”ของเรามันละเอียดดีกว่านั้น เกิดตัวกูครั้งนี้ให้จดจำไว้ศึกษาให้ดี ปฏิบัติให้ดี สำหรับจะมีผลดีแก่การเกิดตัวกูครั้งหลังๆ

วันหนึ่งๆเกิดตัวกู-ของกูก็ครั้งๆก็นับว่า ชาติหนึ่งๆ ฉะนั้นในปีเดียวก็มีได้หลายร้อยชาติหลายพันชาติ กว่าจะตายก็มีตั้งหลายหมื่นหลายแสนชาติ เวียนว่ายหลายหมื่นชาติตามแบบนี้ แล้วก็จะพบความจริงที่จะหลุดพ้นออกไปจากวัฏฏสงสารได้ ฉะนั้นหลักที่ว่ามันเนื่องกันนี้ เรายอมรับว่าเกิดตัวกูชาตินี้มันก็มีผล

เกี่ยวโยงไปถึงการเกิดตัวภูษาติหน้า คือครั้งหลังๆ การเกิดตัวภู-
ของภูครั้งนี้จะมีผลเกี่ยวโยงไปถึงการเกิดตัวภู-ของภูครั้งหลังๆ
วันหนึ่งก็มีหลายๆ ครั้ง ฉะนั้นการที่มีผลกระทบสืบต่อถึงกันมันก็มี
มิได้

พระพุทธเจ้าท่านไม่คัดค้านเรื่องชาติ หรือการเวียนว่าย
ในชาติตามแบบที่เขากล่าวอยู่ก่อน ท่านยอมรับเอามาเป็นคำสอน
ในพระพุทธศาสนานี้ก็แต่เพียงว่า ให้ทำไว้ให้ดีจะได้ไปเกิดชาติใหม่
ที่ดี ชาติชนิดนั้นมันยังไกลนัก ยังไม่เป็นปัญหา มันมีต่อเมื่อ
ตายแล้ว

แต่ว่าชาติที่เป็นปัญหาคุกคามอยู่เดี๋ยวนี้ที่นี้ แต่ละวันๆ
ไม่รู้ที่ชาตินี้ ควรจะจัดการกันก่อน เพราะมันคุกคามเราเหลือเกิน
จงทำให้การเกิดตัวภู-ของภูในครั้งนี้ให้มีประโยชน์แก่การเกิด
ตัวภู-ของภูในครั้งหลัง นี่มันจะได้เป็นการเวียนว่ายที่ดีขึ้นๆจนกว่า
จะหมดปัญหา แล้วเราก็ไม่ได้ปฏิเสธเรื่องอดีตชาติ หรือเรื่องอะไร
ต่างๆ แล้วก็เชื่อยิ่งกว่าเชื่อ เห็นจริงยิ่งกว่าจริง สันทิภูฏิกโกจริง
อกาลิโกจริง แต่ต้องในคำอธิบายอย่างนี้ ไม่ใช่คำอธิบายเพื่อเจ้า
ไม่มีประโยชน์ แล้วก็ไม่รู้ลึกลับเป็นโทษเป็นภัยอะไร ใครจะให้ภัย
หรือไม่ให้ภัยก็ไม่มีความหมายแก่เรา

จากบรรยายธรรมในลักษณะถาม-ตอบในวาระที่หนึ่ง
ณ ลานหินโค้ง สวนโมกขพลาราม ไซยา เมื่อวันลืออายุ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๒๓

ทำไป

การเวียนว่าย
ตายเกิด จึงเป็นทุกข์

อุปมาที่ง่าย ๆ ถือว่าทั้งหมดของพวกเรานี้เป็นชวานา ก็พูดเรื่องทำนาเป็นอุปมาว่า เราอยากจะทำนา แล้วเราก็ทำนา แล้วเราก็ได้ข้าวเปลือก ได้ข้าวเปลือกแล้วก็อยากจะทำนาอีก แล้วก็ทำนาอีก แล้วก็ได้ข้าวเปลือกอีก แล้วก็อยากจะทำนาอีก แล้วก็ทำนาอีก แล้วก็ได้ข้าวเปลือกอีก แล้วก็อยากจะทำนาอีก นี่คือ วงกลมของกิเลส ของกรรม และของวิบาก

การอยากทำนาเหมือนกับกิเลส ถ้าอยากด้วยความเื่องเฮลา แล้วก็ยังเป็นกิเลสโดยตรง พอทำนาก็เป็นกรรม คือการกระทำ แล้วก็แสดงผลกรรม คือการได้ข้าวเปลือกมา เรียกว่าเวียนว่ายอยู่ในวัฏฏสงสารแห่งการทำนา แล้วเมื่อไรมันจะจบจะสิ้น มันจบสิ้นไม่ได้ ถ้ามันยังมีตัวตน ที่ยังเป็นตัวเป็นตนยึดถือเป็นตัวตนอยู่ มันต้องกินอาหาร มันก็ต้องทำไปอย่างนี้

แต่ว่าใจความสำคัญมันไม่ได้อยู่ที่ตรงนี้ มันอยู่ที่ว่ามีความทุกข์ หรือไม่มีความทุกข์ ถ้ามีความทุกข์แล้วก็ให้ถือว่าเป็นเรื่องเสียหาย รีบแก้ไขเสียอย่าให้มันมีความทุกข์

ถ้าจะทำนา ก็อย่าทำนาด้วยกิเลส อย่ามีกิเลสที่เป็นเหตุให้ทำนา แต่ให้มีสติปัญญาที่รู้สิ่งทั้งปวงตามที่เป็นอย่างจริงแล้วเป็นเครื่อง

ซึ่งบอกว่าทำนา ถ้าทำก็ทำด้วยสติปัญญา ก็ต้องไม่ทำด้วยกิเลส แล้วได้ข้าวเปลือกมากก็ไม่ยึดมั่นถือมั่น ไม่หลงใหลด้วยอำนาจของกิเลส มันก็เหมือนกับไม่ได้มา ในที่สุดมันก็เหมือนกับไม่ได้ทำนา ไม่ได้เป็นทาสของกิเลสที่เป็นเหตุให้ทำนา มันก็อยู่อย่างเหมือนกับว่าไม่ได้ทำนา อย่างนี้ก็ไม่มีความทุกข์

ถ้ากิเลสหรืออวิชชามีมาก มันทำไปด้วยกิเลส เมื่ออยากจะทำมันก็เป็นทุกข์เสียแล้ว เมื่อทำอยู่ก็เป็นทุกข์ ได้ข้าวเปลือกมากมันก็เป็นทุกข์ ยึดถือหนักหน่วงหนักอึ้งอยู่ในจิตใจ คนจนก็เป็นทุกข์ตามแบบคนจน คนรวยก็เป็นทุกข์ตามแบบคนรวย นี่เพราะยึดมั่นด้วยอำนาจของกิเลส

เราจึงพิจารณาดูให้ดีว่า การเวียนว่ายตายเกิดนั้น โดยแท้จริงแล้วต้องเป็นเรื่องของกิเลส ถ้าไม่เป็นเรื่องของกิเลสแล้วมันไม่เวียนว่ายตายเกิด ไม่เรียกว่าเวียนว่ายตายเกิด มันก็เวียนว่ายตายเกิดอย่างภาษาคน ตายแล้วเข้าโลงไป แล้วมาเกิดใหม่ แล้วเข้าโลงอีก แล้วเกิดใหม่อีก ถ้าไม่มีกิเลสไปหลงใหลเอาเป็นตัวเองเป็นตนว่าเป็นคน มันก็ไม่มีการเวียนว่ายตายเกิด

ดูสัตว์เดรัจฉาน มันไม่ได้หลงใหลยึดถือว่าเวียนว่ายตายเกิด มันก็ตายและเกิดไปตามธรรมชาติ ไม่มีความมั่นหมายเป็นตัวยุติตาย ตัวยุติเกิด ตัวยุติเกิดมา ตาย เกิด ตาย เกิด เป็นตัวยุติอยู่คนเดียวอย่างนี้

จากธรรมเนียมของพุทธทาส ชุด“อะไรคืออะไร”
หมวดที่ ๔ ทูมมูมธรรมบรรยาย อันดับที่ ๓๗.๑ บนพื้นแถบสีน้ำเงิน

ภา

อย่างไร จึงจะหยุดการเวียนว่ายตายเกิด

การที่จะหยุดเวียนว่ายตายเกิดเสียได้ก็คือการทำลายตัวกูเสียตามวิธีของพุทธศาสนาไม่ได้มุ่งหมายว่าให้ตัวกูนี้เป็นอัตตาที่ดีที่ใหญ่ แล้วไปรวมกับบรมอัตตา ซึ่งเป็นลัทธินอกพุทธศาสนาที่เรียกว่าฮินดู

ที่นี่เราจะมาหยุดความโง่หลงว่าอัตตา ตัวเราว่าของเราเสียให้ได้ทั้งและเดี๋ยวนี้ อย่าให้มีตัวนี้เป็นตัวเวียนว่ายตายเกิดแล้วมันก็หยุดเวียนว่ายตายเกิด จะเป็นอะไรอยู่ก็ได้ จะเป็นชวานาที่ทำนาอยู่ก็ได้ อย่ามีตัวตนที่เป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือว่า กูทำนาแล้วก็กูได้ข้าว แล้วก็กูอยากรวยอีก กูก็ทำนาอีก ถ้ามีตัวกูอย่างนี้อยู่ในจิตใจ เป็นความรู้สึกของอุปาทานแล้วก็เรียกว่ามีการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏสงสารอยู่ในการทำนานั้นเอง

ที่นี่ถ้าเป็นลูกศิษย์ของพระพุทธเจ้าจริง ๆ ทำนาอมตะกันเสียบ้าง ศึกษาให้รู้ว่ามันไม่มีตัวกูอะไรที่เป็นตัวตนอย่างนั้น มันมีแต่นาม รูป คือ กายกับใจ สามารถคิดนึกอะไรก็ได้ คิดนึกผิดไปมันก็เกิดการปรุงแต่งเป็นตัวตน ก็หนักอึ้งอยู่ คิดนึกให้ถูกต้องมันก็ไม่รู้สึกเป็นตัวตน มันก็เบาสบาย เราอย่าให้มีตัวตนอย่างนี้มันก็จะไม่มีอะไรเวียนว่าย แม้ว่าจะต้องทำนา จะต้องได้ข้าว

จะเกี่ยวข้าว แล้วก็ทำนาอีก ทำไปเถอะ มันก็ไม่ใช่การเวียนว่าย
อยู่ในวัฏฏะแห่งการทำนา

ถ้าชาวนาคนไหนทำได้อย่างที่กล่าวมานี้ ก็เป็นลูกศิษย์ที่
แท้จริงของพระพุทธเจ้า ยิ่งกว่าคนที่เห็นพระเป็นเณรอยู่ตามวัด
ตามวา แต่ไม่รู้จักรักทำจิตใจให้หมดความยึดถือว่าตัวกูว่าของกู

ฉะนั้น อาตมาจึงถือว่าเรื่องไม่เวียนว่ายตายเกิดนี้ เป็นเรื่อง
สำหรับทุกคน แม้ที่อยู่ที่บ้านที่เรือน จะทำอะไร ทำนาค้าขายทำงาน
อย่างใดก็ตาม ขอให้อย่าทำไปด้วยความยึดมั่นถือมั่นเป็นตัวตน
แล้วก็เวียนว่ายอยู่ในการกระทำและในผลของการกระทำ คือ
ศึกษาให้รู้ ให้มีจิตใจสะอาด สว่าง สงบ ปราศจากความงมงาย
ว่าเป็นตัวตน ว่าเป็นของตน แล้วทำอะไรก็ทำไป มันจะไม่เป็น
การกระทำที่เป็นความยึดมั่นถือมั่น ไม่เป็นกรรม ไม่เป็นผลกรรม
ไม่เป็นกิเลสนี้ก็ทำไปได้

จากธรรมโฆษณ์ของพุทธทาส ชุด“อะไรคืออะไร”
หมวดที่ ๔ ชุมชุมธรรมบรรยาย อันดับที่ ๓๗.๑ บนพื้นแถบสีน้ำเงิน

คนตายแล้วเกิดใหม่หรือไม่ ถ้าไม่ถึงนิพพานจะไปเกิดที่ใด

ที่ว่าตายไปแล้วเกิดใหม่หรือไม่นี้ ก็ได้พูดไว้ในบรรยายครั้งหนึ่งว่า เกิดนั้นหมายความว่าอย่างไร การเกิดจากท้องแม่ครั้งหนึ่งแล้วตายไป ไปเผา ไปฝังครั้งหนึ่งนั้น มันไม่ใช่ความเกิดที่แท้จริง เป็นความเกิดทางร่างกายตามที่ชาวโลกเขาพูดกัน

ความเกิดที่แท้จริงหมายถึงเกิดทางจิตใจ ที่เกิดเป็นกิเลส ตัณหา เป็นตัวถูกของกูขึ้นในจิตใจครั้งหนึ่งเรียกว่าเกิดครั้งหนึ่งแล้วมันก็ดับไป เมื่อเรื่องนั้นเสร็จแล้วมันก็เกิดอีก เพราะว่าเชื้อของกิเลสตัณหายังไม่สิ้น รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสภายนอกก็เข้ามา แวดล้อมอยู่เรื่อย เพราะฉะนั้นจึงเกิดเรื่อย เอาเกิดอย่างนี้กันดีกว่า เป็นเรื่องการดับทุกข์โดยตรง แล้วเกิดเรื่อย เราต้องทำจนไม่ทำให้มันเกิด ถ้าจิตยังไม่ถึงนิพพาน คือว่าไม่หมดกิเลสตัณหา วันหนึ่งๆ ก็ต้องเกิดเรื่อย ไม่รู้ว่สักทีสิบครั้งก็ร้อยครั้ง มันเกิดเรื่อย

จะไปเกิดในที่ใดนั้น มันเกิดตามที่คุณคิดเกิดขึ้นอย่างไร ถ้าในขณะที่บุคคลนั้นได้มีความคิดน้อมคิดไปในทางต่ำเหมือนกับจิตใจของสัตว์ คนนั้นก็เกิดเป็นสัตว์แล้ว ฉะนั้น จึงว่าไปเกิดเป็นสัตว์ ไปเกิดในโลกของสัตว์ในภูมิของสัตว์ต่างๆ ที่รูปร่างกายนี้เหมือนคน ที่นี้ความคิดเป็นไปในทางสูงเหมือนกับคน ก็เกิดเป็น

คนอีก มาเกิดเป็นคนอีก หรือว่าความคิดไปลุ่มหลงในทางกามคุณ อันเป็นทิพย์ มันก็เกิดเป็นเทวดา อย่างนี้จึงเรียกว่าภูมินั้นภูมินี้ กามาวจรภูมิ รูปาวจรภูมิ อรูปาวจรภูมิ คือภูมิของจิตใจ ที่มัน เป็นได้แก่คนทุกคน แล้วแต่ว่าสิ่งแวดล้อมหรือการศึกษา หรือ การอบรมนี้มันจะมีอยู่อย่างไร

ฉะนั้น ตอบได้ว่าที่แท้จริงโดยหลักธรรมะนั้น มันจะเกิด ใหม่อยู่เรื่อยตลอดเวลาที่กิเลสตัณหาขังอยู่ ที่ว่ากิเลสตัณหาขังอยู่ คือยังไม่นิพพาน แล้วมันจะต้องไปเกิดในที่ใดที่หนึ่งตามตัณหา พาไป มีกิเลสตัณหาอย่างสัตว์ ก็เป็นสัตว์ มีกิเลสตัณหาอย่าง คนก็เป็นคน มีกิเลสตัณหาอย่างเทวดา ก็เป็นเทวดา มีกิเลส ตัณหาอย่างละเอียดขั้นสูงสุดก็เป็นอย่างพรหม ก็เกิดเป็นพรหม ที่นี้ถ้าในทางต่ำมีความทุกข์เร่าร้อนอยู่ในใจ มีกิเลสตัณหาอย่างต่ำ มันก็เกิดเป็นสัตว์นรกบ้าง เดรัจฉานบ้าง เปเรตบ้าง อสุรกายบ้าง ทั้งที่ร่างกายอยู่ในรูปที่เรียกกันว่าคน เขาจึงเรียกว่าภูมิของจิต แล้วแต่ว่าจิตตั้งอยู่ในภูมิไหน มันก็เกิดในภูมินั้น

ตอบปัญหาผู้พิพากษา วัน ๒๕๐๔

ณ ห้องบรรยายเนติบัณฑิตยสภา พ.ศ. ๒๕๐๔

บุคคลหรือองค์กรใดสนใจสั่งซื้อหนังสือเล่มนี้จำนวนมากในราคาพิเศษ
เพื่อแจกจ่ายในงานสาธารณกุศลต่างๆ หรือบริจาคให้วัด ห้องสมุด โรงเรียน เด็กและเยาวชน
โปรดติดต่อ **บริษัท ปราณ พับลิชชิ่ง จำกัด ๙๕/๘** ซอยแก้วอินทร์ ถนนกาญจนาภิเษก
ตำบลเสาธงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๔๐
โทรศัพท์ ๐-๒๑๑๕๕-๐๕๕๑ โทรสาร ๐-๒๑๑๕๕-๐๕๕๒ E-mail: Pranbook@hotmail.com

www.pranbooks.com

พิพวู
กระดาษทอสายตา Green Read
เวียนทอสายตาเสลดสงสทอในกรอ
www.greenread.com

SCG
PAPER

เคยสงสัยหรือไม่ว่า...

เราเกิดมาเพื่ออะไร
ทำอะไรเราจึงจะมีสติสัมปชัญญะอยู่เสมอ
รักสวย รักงาม เสริมหน้า แต่งนี้ ผิดบาปหรือไม่
จะมีชีวิตอยู่อย่างไร ถ้าไม่มีความรักและความอยาก
สุขเท่ากับสุขหลอกลวงต่างกันอย่างไร
ทำอะไรจึงจะไม่ผิดหวัง
แก้อะไรให้เป็นสุข
กลัวตาย ทำอย่างไรดี
พ่อค้าแม่ค้า พูดความจริงครั้งเดียว ผิดศีลหรือไม่
การประพฤติธรรมแบบชาวบ้านหรือคนทำงาน ควรปฏิบัติอย่างไร

หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมธรรมะบรรยายของท่านพุทธทาสเกี่ยวกับ
เรื่องชีวิตตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงจุดสิ้นสุด แล้วนำเสนอในรูปแบบของคำถาม
คำตอบ โดยได้แบ่งประเด็นออกเป็น การเกิด การดำรงอยู่ ครอบครั
ความสุข ความทุกข์ ความเจ็บไข้ ความตาย การปฏิบัติธรรม และ
นิพพาน ซึ่งคำตอบเหล่านี้ทำให้เราเข้าใจชีวิต และรู้ว่า จะดำเนินชีวิต
อย่างไรจึงจะคุ้มค่าที่สุด

หมวดศาสนา/ธรรมะประยุกต์

ออกแบบปก แดนชัย วรธรรมศิริมงคล
ภาพปก เฉลิมชาติ เจริญดียิ่ง

www.pranbooks.com

150 บาท

ISBN 978-616-7539-08-9